

OD ISTOG AUTORA

Uska staza ka dalekom severu

RIČARD
FLANAGAN

Dobitnik Bukerove nagrade

Gladna srca

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Richard Flanagan

WANTING

Copyright © 2008, Richard Flanagan

All rights reserved

Translation copyright © 2017 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Kevinu Perkinsu

Vidite, gospodo, razum je dobra stvar, to je neosporno, ali razum je ipak samo razum i zadovoljava samo razumske čovekove sposobnosti – a htenje je izraz celog života, to jest celog čovekovog života.

Fjodor Mihajlovič Dostojevski

Nedostaci ne mogu se izbrojati.

Knjiga propovjednikova

1

Rat se završio, kao što ponekad biva, sasvim neočekivano. Čovek za kog niko nije previše mario, jedan prilično gorljiv omaleni stolar i prezbiterijanski propovednik, putovao je nenaoružan i s pratnjom pitomih crnaca prostranim divljinama ostrva i vratio se sa šarolikom grupom divljaka. Zvali su ih divlji crnci mada svakako nisu bili divlji, nego prilično šugavi i jadni, a mnogi i sušičavi. Oni su, rekao je – a to je delovalo prilično zapanjujuće – predstavljali sve što je ostalo od nekada strašnih Van Dimenovih plemena koja su tako dugo vodila nemilosrdni strašni rat.

Oni koji su ih videli govorili su kako je bilo teško poverovati da se tako malobrojna i bedna rulja toliko dugo odupirala moći carstva, da je preživela nemilosrdno istrebljenje, da je bila oruđe bezgraničnog straha i

užasa. Nije bilo jasno šta je propovednik rekao crncima niti šta su oni mislili da će on s njima učiniti, ali delovali su pokorno i potučeno dok su se po grupama ukrcavali u čamce i odlazili na daleko ostrvo usred mora koje odvaja Van Dimenovu zemlju od australijskog kopna. Tu je propovednik preuzeo zvaničnu titulu Protektora i platu od pet stotina funti godišnje, kao i malu posadu vojnika i jednog veroučitelja, i latio se podizanja svojih tamnoputih štićenika do stepena engleske civilizacije.

Kod nekih, malobrojnih, ostvario je izvestan uspeh, pa se upravo na njih i usredsredio. A zar nisu bili toga vredni? Zar nije njegov narod poznao Boga i Isusa, što je i dokazao spremnim i revnosnim odgovorima na veroučiteljeva pitanja, što se videlo radosnim pevanjem himni? Zar nisu žustro odlazili na nedeljnu pijacu i trampili kože i ogrlice od školjki za perle, duvan i slično? Osim što su njegova crna braća umirala gotovo svakodnevno, moralo se priznati da je naselje zadovoljavajuće u svakom pogledu.

No ponešto je bilo krajnje zbunjujuće. Iako ih je Protektor odvikavao od urođenog načina ishrane bobicama, biljkama, školjkama i divljači i privikavao ih na brašno, šećer i čaj, njihovo zdravlje bivalo je neuporedivo slabije nego pre. Što su više preuzimali englesku ćebad i tešku englesku odeću napuštajući svoju razuzdanu nagost, to su više kašljali, krkljali i umirali. A što su više umirali, to su više žudeli da odbace englesku odeću, prestanu da jedu englesku hranu, ise se iz engleskih kuća za koje

---

su govorili da su opsednute đavolom i vrate se zadovoljstvima lova danju i sedenja uz ognjište noću.

Bila je godina 1839. Čovek je fotografisan prvi put, Abdelkadir je objavio sveti rat Francuzima, a Čarls Dickens je sticao slavu novim romanom pod naslovom *Oliver Twist*. To je, mislio je Protektor zatvarajući registarsku knjigu pošto je upisao još jedan obdukcijski izveštaj i latio se pripremanja beležaka za predavanje o pneumatici, neobjašnjivo.

2

Kad je čuo vest o smrti deteta od sluge koji je dojurio iz kuće Čarlsa Dikensa, Džon Forster nije ni trenutka oklevao – oklevanje je znak manjkavosti karaktera, a njegov karakter nije trpeo mane. Lica poput njuške mastifa, krupan, izbočenog stomaka, snažan u svemu – u stavovima, osećanjima, moralu i razgovoru – Forster je prema Dikensu bio isto što i Zemljina teža prema letaču balonom. Iako se nije uzdržavao da ga šalji vo oponaša iza leđa, Dickens je veoma voleo svog nezvaničnog sekretara i oslanjao se na njegovu pomoć i savete.

Forster je pak, neobično ponosan na takvo poverenje, odlučio da prička da Dickens održi govor. Iako je uporno tvrdio da u svetlu nedavnih događaja Dickens više nije u obavezi da se obrati Opštem pozorišnom fondu, pisac nije odustajao. Štaviše, tog istog dana Forster je otišao

---

Dikensu u Devonširsku ulicu i pokušao poslednji put da ga ubedi da otkáže taj govor.

„Ali obećao sam“, rekao je Dickens, koga je Forster zatekao kako se igra u bašti s mlađom decom. Držao je svoje deveto dete, malu Doru, podigao ju je iznad glave, smešio joj se i duvao u nju dok je mlatarala rukama žestoko i ozbiljno kao kakav pukovski dobošar. „Ne, ne. Ne bih mogao tako da nas izneverim.“

Forster se zajapurio, ali nije rekao ništa. Nas! Znao je da Dickens ponekad sebe smatra više glumcem nego piscem. To je besmislica, ali takav je bio Dickens. Voleo je pozorište. Voleo je sve u vezi s tim svetom maštarija u kom se mesec može zazvati na zemlju pokretom prsta, a Forster je znao da Dickens oseća neobičnu solidarnost sa glumcima koji pripadaju dobrotvornom pozorišnom udruženju kom će se te večeri obratiti. Ova Dikensova sklonost prema ozloglašanim članovima istovremeno je pomalo tištala i donekle uzbuđivala Forstera.

„Dora zdravo izgleda, zar ne?“, rekao je Dickens spuštajući bebu na grudi. „Imala je danas malu groznicu, je li tako, Doro?“ Poljubio ju je u čelo. „Ali mislim da je sada bolje.“

A sada, svega nekoliko kratkih sati kasnije, kako divno teče Dikensov govor, mislio je Forster. Slušalaca je bilo mnogo, upijali su svaku reč, a Dickens je govorio blistavo i dirljivo kao i uvek.

„U našem udruženju“, govorio je Dickens dvorani punoj glumaca, „reč isključivost ne postoji. Mi uključujemo

svakog glumca, bio Hamlet ili Benedikt, duh, razbojnik ili sâm čitava kraljevska vojska. A da bi igrali svoje uloge pred nama, ti glumci dolaze s pozornica bolesti, patnji i, da, čak i same smrti. Pa ipak...”

Začuo se istrzan pljesak i gotovo odmah utihnuo, možda zato što je delovalo neukusno skretati pažnju na činjenicu da je Dickens došao da govori iako su od smrti njegovog oca prošle svega dve sedmice. Posle neuspele operacije kamena u bešici stari gospodin je, kazao je Dickens Forsteru, ostao da leži u krvi kao u klanici.

„Pa ipak“, nastavio je Dickens, „mi često zlostavljamo sopstvena osećanja i skrivamo naša srca u ovoj životnoj borbi kako bismo hrabro izvršili svoje dužnosti i obaveze.“

Posle govora Forster je poveo Dikensa u stranu.

„Nažalost...“, počeo je Forster. „Ukratko“, rekao je Forster, koji je uvek govorio nadugačko, ali je sada shvatio da najradije ne bi izgovorio ni reč.

„Da?“, rekao je Dickens gledajući nekoga ili nešto preko Forsterovog ramena, onda ga pogledao svetlucavim očima. „Da, dragi moj Mamute?“

Vedra upotreba Forsterovog nadimka, Dikensova pretpostavka da je ovo samo lako ćaskanje, zadovoljstvo izvođača uspehom nastupa – ništa od svega toga sirotom Forsteru nije olakšalo zadatak.

„Mala Dora...“, rekao je Forster. Usne su mu se trzale dok se trudio da dovrši rečenicu.

„Dora?“

„Meni je“, mrmaljao je Forster želeći da kaže toliko toga, a nesposoban da izgovori bilo šta. „Tako mi je žao, Čarlse“, zbrzao je; kajao se zbog svake reči, žudeo je da kaže nešto mnogo bolje, podigao je ruku da uobičajenim širokim pokretom naglasi nešto što nije ni rekao, a onda ju je spustio uz telo, uz to krupno telo sada tako naduveno i beskorisno. „Obuzeli su je grčevi“, rekao je najzad.

Na Dikensovom licu nije bilo ni tračka osećanja, a Forster je pomislio kako je pisac zbilja izuzetan čovek.

„Kada?“, upitao je Dickens.

„Pre tri sata“, odgovorio je Forster. „Neposredno po našem odlasku.“

Bila je godina 1851. Svetska izložba u Londonu slavila je pobedu razuma u staklenom paviljonu koji je pisac Daglas Džerold podrugljivo nazvao kristalnom palatom; roman o lovu na belog kita iz bajki objavljen je u Njujorku i doživeo je neuspeh, a u čeličnosivoj orknijskoj luci Stromnes ledi Džejn Frenklin ispratila je u belinu drugu od budućih brojnih bezuspešnih ekspedicija pokrenutih s ciljem da pronađu bajku koja je nekada bila njen muž.

3

Devojčica je kipteći od radosti trčala kroz travu visoku gotovo kao ona sama. Kako je samo volela kad joj meke uske vlati trave prskaju gležnjeve kapljicama vode, koliko je volela da pod bosim stopalima oseti zemlju, vlažnu i kašastu zimi, suvu i prašnjavu leti. Imala je sedam godina, svet je još bio nov i pun čudesa, zemlja joj je i dalje prolazila kroz stopala i glavu prema suncu, mogla je još istovremeno da se raduje što trči i da se plaši razloga zbog kog trči i ne sme da stane. Znala je priče u duhovima koji mogu da lete i pitala se da li bi i sama poletela i pre stigla do cilja kad bi potrčala malo brže. Onda se setila da samo mrtvi lete i izbacila iz glave misli o letenju.

Trčala je između kuća u kojima su živeli crnci, protrčala je kroz kokodakanje kokoški i lavež pasa, prošla

---

je pored kapele i nastavila dalje uzbrdo do najvažnijeg zdanja u naselju Vajbalena. Popela se uz tri stepenika i, kako su joj pokazali mnogo puta, otvorila vrata kao što to belci čine, pesnicom.

Protektor je podigao pogled sa svojih beležaka za predavanje o pneumatici i video sitnu domorodačku devojčicu kako ulazi u njegovu kuću. Bila je bosonoga, u prljavoj kecelji i s crvenom vunenom kapom na glavi, a sline su joj izvirivale iz desne nozdrve i nestajale kao da su žive. Gledala je u tavanicu, u zidove, ali uglavnom u pod.

„Da?“, rekao je Protektor. Izbezumljujuće kao i svi iz njenog naroda, gledala je svuda osim njega u oči. Njeno pravo ime bilo je ono kojim ju je krstio, Leda, ali zbog nečega su je svi zvali njenim domorodačkim imenom. Uzrujao se shvativši da ju je i sam tako oslovio. „Izvoli, Matina?“

Matina je pogledala u svoja stopala i počela se ispod miške. No nije rekla ništa.

„Pa, šta je bilo? Šta je bilo, dete?“

Odjednom shvativši zašto je došla, Matina je rekla: „Raura“, domorodačku reč za đavola, onda ju je ponovila brzo, kao da je koplje koje leti ka njoj: „Raura“, a zatim: „RAURA!“

Protektor je skočio sa stolice, uzeo perorez iz otvorene fioke i izjurio napolje, a devojčica je pihitala za njim. Otrčali su do niza spojenih kuća od cigle koje je Protektor podigao za domoroce kako bi ih naučio engleskom

kućnom životu i odvikao ih od njihovih grubih zaklona. Pre nego što je postao spasitelj, Protektor je bio stolar, i prizor ovih kuća uvek bi ga obradovao. Kad ne bi bilo bele plaže iza naselja, išarane crvenim stenjem i obrubljene kožastom morskom travom, ili čudnovate šume izuvijanih stabala, kad bi posmatrač zanemario da su na bednom divljem ostrvu na ivici sveta i usredsredio se samo na te kuće, video bi da ta dva niza izgledaju kao novopodignuta ulica u nekom velikom savremenom gradu kao što je na primer Mančester.

Dok su prilazili kući broj sedamnaest, Matina je na trenutak zastala, zagledala se u nebo i kao da se skamenila od nekog bezimenog užasa. Protektor je krenuo da je obiđe kad je video znamenje kog se domoroci najviše plaše, crnog labuda kako se obrušava prema nizu kuća od cigle.

Još pre nego što je ušao, Protektora su pogodili snažan zadah ptičje masti i neopranih tela i strah – nem, bezimen strah – da je taj smrad raspadanja na neki način povezan s njim samim, s njegovim delima i uverenjima. Ponekad je pomišljao da ovi ljudi koje toliko voli, koje je spasao od zverstava najsvirepijih belih doseljenika koji su ih gonili i ubijali veselo i bezbrižno kao da love kengure, da ovi ljudi koje je priveo svetlu Božjem ipak, na neki čudan način, umiru zbog njega. Znao je da je to besmislena pomisao, izopačena i nemoguća. Znao je da

---

nastaje iz njegove iscrpljenosti, ali stalno mu se vraćala i nije mogao to da spreči. Tada bi nailazila i glavobolja, čelo bi mu stezao bol toliko snažan da je morao da se povlači u postelju.

Tokom obdukcija tražio je u njihovim rasečenim jednjacima, rasporenim stomacima, u crevima punim gnoja i skvrčenim plućima neki dokaz svoje krivice ili nevinosti, ali nije nalazio ništa. Pokušavao je da prihvati kao kaznu smrad litara gnoja koji ponekad kao da je bio jedina životna snaga u njihovim jadnim crevima. Trudio se da shvata njihovu patnju kao sopstvenu, a onog dana kad se isповраćao od prizora kao palac debelog obruba od jarke plesni oko ivice čira sličnog krateru koji se pružao na telu Crnog Ajaksa od pazuha gotovo do kuka, dao je sve od sebe da to primi kao neophodno poravnanje računa u duhovnoj poslovnoj knjizi. No povraćanje nije obračun, a Protektor je u duši strepeo da obračuna ne može ni biti. Duboko u sebi plašio se da je on lično uzrok ovih neizmernih patnji, ove čudovišne smrti.

Zdušno se trudio da ih spase u takvim okolnostima – sam Bog zna da nije mogao učiniti više – pažljivo je rasecao svako telo da otkrije uzrok smrti, ustajao je iz postelje usred noći da postavlja vantuze, stavlja pijavice, raseca gnojnice i, kao što se spremio da uradi i Matini-nom ocu, pušta krv.

Protektor je otvorio perorez, liznuo palac i kažiprst i prevukao njima duž oštrice da odstrani skorelu krv,

jedini zemni ostatak Krkljavog Toma. Zasekao je drhtavi ručni zglob pažljivo, naučno, na mestu iz kog će isteći najviše krvi uz najmanju štetu.

Kad je uz svetlost sveće svake večeri smišljao unos u dnevnik, Protektor je tražio prikladne reči baš kao što je u prethodnom životu krivio i svijao drvo kako mu odgovara. Tražio je rečenice koje bi, poput drvene oplate, prikrile neke neobjašnjive, ali sramne greške. U takvim trenucima posezao je za molitvama, himnama, dobro poznatim obrascima, ohrabrujućim ritmovima. Ponekad su te svete reči zaista pomagale, a on je shvatao zašto je zahvalan Bogu, kao i zašto Ga se plaši.

Krv je briznula u malom vodoskoku, pogodila Protektora u oko i potekla mu niz lice. Sklonio je nož, odmakao se, obrisao oko i pogledao dole. Mršavi crnac sada je ječao samo povremeno. Protektor se divio njegovoj izdržljivosti; podnosio je puštanje krvi kao belac.

Bio je to Kralj Romeo, nekada druželjubiv i pun života, čovek – ljudina – koji se bacio u Besnu reku i spasao njega, Protektora, koji je izgubio ravnotežu pokušavajući da pregazi naraslu bujicu. No u ovom iznurenom upalom licu, u tim neprirodno krupnim očima i beživotnoj kosi Protektor ga nije prepoznavao.

Pustio je krv da brizga čitav minut i hvatao je kako je najbolje umeo u veliki bokal. Kralj Romeo je krvareći tiho ječao. Crne žene koje su sedele na podu u polukrugu oko njegove postelje naricale su grleno, slično njegovom ječanju i Protektor je shvatio da su veoma potresene.

Dok je Kralju Romeu previjao ranu da zaustavi krv, Protektor je predosetio neizbežnu smrt i uzaludnost lečenja i polako ga je obuzimala panika. Shvatio je da Kralj Romeo teško diše, da je puštanje krvi bilo uzaludno, da je pozeleo da povredi crnca zbog njegove neizlečive bolesti, zbog svih njihovih neizlečivih bolesti, zato što mu ne daju da ih izleči, da ih civilizuje, da im pruži priliku kakvu niko drugi nije želeo da im pruži.

Mrmljajući nešto o neophodnosti izjednačavanja spoljnih i unutrašnjih pneumatskih sila – jednako da bi povratio samopouzdanje i stavio do znanja okupljenima da se, kao i uvek, rukovodi ispravnom mešavinom racionalne nauke i hrišćanske saosećajnosti – Protektor je grubo uhvatio Kralja Romea za drugu ruku. Crnac je kriknuo od bola kada mu je ovog puta Protektor više ubo nego zasekao ruku.

Pustio je svog pacijenta da krvari sve dok mu crnu kožu nije prekrrio hladan znoj, a njega samog ponovo obuzeo spokoj. Onda je zaustavio krvarenje, pružio vrč pun krvi jednoj crnkinji iz polukruga i pokazao joj da ga isprazni napolju.

Protektor se uspravio, pognuo glavu i zapevao:

„Vodi me, Svetlosti blaga, kroz sveopštu tminu; Svetlosti, Ti me vodi!“

Glas mu je bio drhtav i kreštav. Progutao je knedlu, a onda nastavio dubljim, glasnijim i odlučnijim baritonom.

„Noć je mračna, od doma sam daleko; Svetlosti, Ti me vodi!“

Crnkinje kao da su mu se pridružile – rđavo, istina – i onda je shvatio da je samo prilagodio njihov žalobni cvilež svojoj himni.

„Prošlosti se ne prisećaj!“, pevao je punim glasom, ali ponekad čak ni on nije mogao da izbriše prohujale godine. Ućutao je u pola stiha, ali žene nisu. Spustio je rukave, pogledao oko sebe i s iznenađenjem video Matinu kako ga netremice posmatra kao da veruje u njegove čarobne moći pokušavajući da dokuči kakve su i istovremeno sumnja u čarobnjakovu sposobnost. Uzdrcman, potražio je novi ritam reči da se umiri.

„Sada nastupa razdoblje u kom će plućni sistem Kralja Romea pronaći ravnotežu“, počeo je Protektor. „Time će njegovo zdravlje... kada takva krv...“

Matina je spustila pogled na svoja bosa stopala, a na trenutak i sam Protektor; onda je, s nelagodom bliskom neobjašnjivom stidu, podigao glavu, pogledao u stranu i izašao iz kolibe na osvežavajući hladni morski vazduh.

Bio je gnevan, ali se i čudio tom gnevu. Ovo je posao za hirurga, ali i sam hirurg umro je u mukama mesec dana ranije. Obećano je da će mu stići zamena, ali do tada mogu proći meseci. Iako besan na starog hirurga što je podlegao dizenteriji, iako gnevan na guvernera što ga brže ne zameni, bio je i gord na svoju medicinsku veštinu, ponosio se što ume da pusti krv i raseče čir, da pripremi klizmu, secira leševe i piše stručne izveštaje – on, laik, stolar, samostalan, samostvoren i samoobrazovan, oličenje samouverenosti.

* * *

Protektor je popodne proveo veoma korisno, kako je smatrao, pripremajući plan za novo, veće groblje, neophodno da se izađe na kraj sa stopom smrtnosti koja je pogađala naselje. Pred sumrak je otišao s domorocima na staro grobište i zatražio od njih da mu kažu imena umrlih. Oni kao da su prezali da izgovaraju imena mrtvih pa im je, ogorčen tolikom nezahvalnošću, rekao da idu.

Protektor je čvrsto rešio da novo groblje bude dovršeno do posete guvernera Van Dimenove zemlje ser Džona Frenklina i njegove supruge ledi Džejn, koji bi trebalo da stignu za nedelju dana. No duvao je južni vetar, a vreme je bilo tako povoljno da bi mogli doći i ranije. Ser Džon je bio naučnik, jedan od najvećih istraživača svog vremena i tvorac brojnih poduhvata, od istraživanja nepreglednih divljih prašuma na zapadu ostrva preko osnivanja naučnih društava do prikupljanja školjki i cvetova za Kraljevsku botaničku baštu u Kju gardensu.

Da, razmišljao je Protektor odmeravajući koracima tačnu veličinu budućeg groblja, novo groblje i poboljšanje domorodačkog pevanja himni stvarni su i razumni ciljevi koje može da ostvari pre vicekraljevske posete. Protektor se iznad svega ponosio svojom realnošću.

Te večeri Protektor je održao predavanje o pneumatici oficirima, njihovim porodicama i domorocima. Konačna verzija imala je sto četrdeset četiri strane. Smatrao je da je dobro potkrepio svoje tvrdnje logikom i povremenim

očiglednim primerima, recimo kad je zagrejao bocu nad čajnikom okačenim iznad vatre i držao je iznad oljuštenog barenog jajeta; boca je polako usisala jaje.

Troil se u tom trenutku nasmejao i rekao: „Vajbalena boca, crnac jaje“, izvukavši potpuno pogrešan zaključak iz ovog opita.

Posle predavanja Protektor se s oficirima poslužio vinom i sendvičima sa šunkom, a kako bi pokazao da ne trpi podvajanje crnaca i belaca, prihvatio je i limenu šolju čaja koji je poslužen domorocima i u kom su, bio je uveren, silno uživali.

Kralj Romeo pronađen je mrtav sutradan ujutru. Istini za volju, njegova smrt nije bila ni neočekivana ni neobična, a kad je Protektor otišao da pregleda telo, osetio je da ga umesto predašnjeg sažaljenja obuzima dosada. Žena s kojom se Kralj Romeo saživeo posle suprugine smrti nekoliko godina ranije bila je u uobičajenom stanju domorodačkog uzbuđenja, naricala je kao zvono koje poteže ludak, a lice joj je bilo išarano krvlju iz posekotina koje je namerno sebi nanela krhotinom razbijene boce.

No kći Kralja Romea kao da je imala više hrišćanske razboritosti, a njeno pribrano tugovanje dalo je Protektoru malo nade da njegov rad nije samo izraz bezgranične sujete. Devojčica je bila toliko tiha da se zapitao nije li možda prijemčivija za uticaj civilizacije nego što je ranije mislio.

Pošto je morao da vidi telo Kralja Romea, Protektor je zakasnio u školu čiji je bio upravitelj, a zbog tog

---

kašnjenja razljutio se na pokojnika; na kraju krajeva, važno je biti primer drugima. Ako njegovo ponašanje nije u svakom pogledu besprekorno, kako može očekivati od domorodaca da promene svoje navike?

Učenici su njegovo kašnjenje shvatili kao popuštanje discipline, pa su nastavili da razgovaraju i smeju se čak i kad im se obratio. Shvatio je da se ljuti na njih, pa nije dan započeo katehizmom, nego ih je izgrdio. Da li ih je ikada obmanjivao? Zar im nije obezbedio dobre, tople i prostrane nove kuće od cigle? Zar nemaju dobru odeću i hrane u izobilju? Štaviše, zar nije odlučio da premesti njihove mrtve i obeleži svaki grob kako bi znali ko je gde sahranjen?

Posle lakog ručka – hleb i nekoliko morskih ptica – otišao je u kolibu određenu za hirurgiju i obdukcije. Na dugačkom stolu od borovine ležalo je telo Kralja Romea. Kasnije je zaključke iz svog rada uneo u dnevnik ovako:

*Umro od opšteg prirodnog propadanja: pluća
zalepljena za grudi tako čvrsto da su morala biti
odvojena silom; u grudima velika količina tečnosti:
obolela pluća i slezina i uretra i završeci izvađeni
i biće poslani u Hobarton da ih pregleda dr Artur:
bio je zanimljiv čovek.*

Na kraju obdukcije Protektor je iz drvene kutije izvađio mesarsku testeru koju je posebno oštrio i čuvao samo za jednu svrhu. Dopadala mu se jer je drška od abonosa

bila duboko unakrsno izbrazdana, pa je mogao čvrsto da je drži i vlažnom rukom i radi vrlo precizno.

Spremio se da počne kad mu je neko pokucao na vrata. Otvorio je i video domorotkinju Afroditu. Zamolila ga je da pođe njenoj kući jer njen muž Troil ima napad. Protektor joj se obratio vrlo blagim glasom. Glasom sažaljenja, smatrao je. Rekao joj je da se vrati kući i da će on uskoro doći da pomogne njenom mužu. Zatvorio je vrata. Vratio se lešu. Spustio je oštricu testere tačno na vrat ispod potiljka.

Da li je postao Bog? Nije više znao. Stalno su umirali. Bio je okružen leševima, lobanjama, obdukcijским izveštajima, planovima za kapelu i groblje. Njegovi snovi bili su puni njihovih plesova i pesama, lepote njihovih sela, zvuka njihovih reka, uspomena na njihovu dobrotu, a oni su ipak i dalje umirali i on to ničim nije uspevaao da zaustavi. Umirali su i umirali, a on – koji je živeo u njihovom starom svetu i koji neprestano radi da bi usavršio civilizovanost njihovog novog sveta, njegovu hrišćansku veru i engleski način života – on je njihov Protektor, ali oni i dalje umiru. Ako je on Bog, kakav je bog?

Pažljivo je prevukao testeru preko kože da označi liniju reza. Onda je, kao dobar zanatlija, završio posao dugačkim čvrstim pokretima brojeći ih usput. Trebalo mu je samo šest poteza da odseče glavu Kralja Romea. Onako pažljiv, uzrujao se osetivši da su mu ruke masne od krvi.